

The background of the slide is a spiral-bound notebook with a light-colored, textured cover and a grid pattern on the pages. The spiral binding is on the left side. The text is centered on the page.

Тема 2. Національні економіки та їх взаємодія

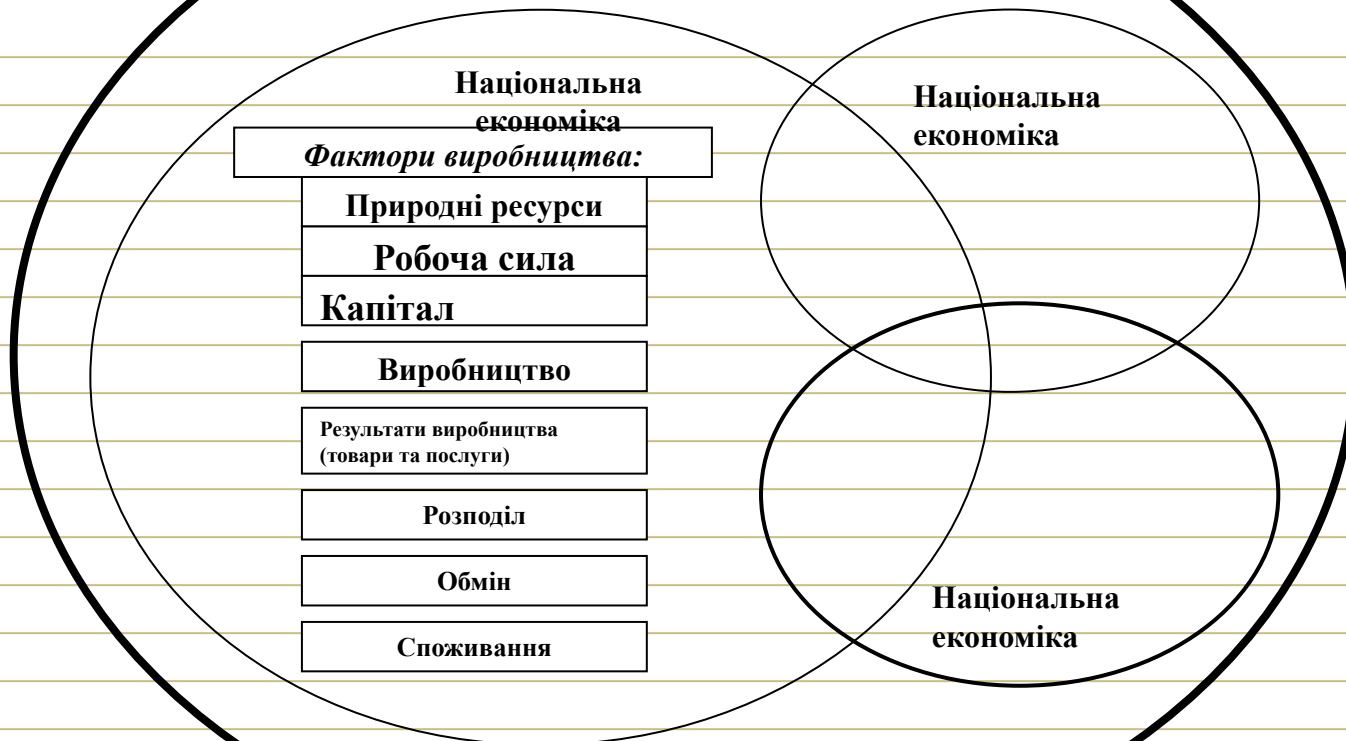
Міжнародна економічна система: сутність та структура

Міжнародна економічна система (МЕС) являє собою сукупність підсистем та елементів світової економіки з властивими їм характерними рисами та особливостями, в процесі яких виникають інтегративні властивості та якості, закони й закономірності розвитку та функціонування системи

Основними елементами МЕС є окремі групи країн:

- 1) високорозвинуті країни (країни великої сімки, Європейського Союзу, Організації економічного співробітництва та розвитку),
- 2) середньорозвинуті країни,
- 3) країни, що розвиваються,
- 4) країни з перехідною економікою.

СВІТОВА ЕКОНОМІКА

Фактори виробництва:

- Природні ресурси
- Робоча сила
- Капітал

Виробництво

Результати виробництва
(товари та послуги)

Розподіл

Обмін

Споживання

Міжнародні економічні відносини

Військово-політичні

Економічні

Гуманітарні

Класифікація підсистем МЕС складається з:

- 1) різних міжнародних ринків
- 2) національних і міжнародних інститутів, які регулюють МЕС;
- 3) міжнародних економічних відносин.

Класифікація принципів структури міжнародної економічної системи за критеріями:

I. Розвиток та дослідження політико-соціально-економічних елементів міжнародної економіки:

1) концепція системного підходу:

- а) світове ринкове господарство;
- б) національне ринкове господарство;
- в) світове соціалістичне господарство;
- г) національне соціалістичне господарство;

2) існування трьох світів:

- а) світ капіталізму;
- б) світ соціалізму;
- в) світ, що розвивається;

3) існування центру та периферії;

4) принцип політичної противаги:

- а) поділ міжнародної економіки на Схід та Захід;
- б) поділ міжнародної економіки на Північ та Південь;

II. Соціально-економічні принципи структуризації міжнародної економічної системи, що ґрунтуються на таких принципах:

1) Економічний принцип — передбачає поділ міжнародної економіки на три рівні.

До першого належать:

- а) промислово розвинені країни;
- б) аграрні країни;
- в) промислово-аграрні країни;
- г) аграрно-промислові країни;

До другого:

- а) економічно розвинені країни світу;
- б) нові індустріальні країни;
- в) країни, що розвиваються;

До третього (за методикою МВФ):

- а) країни з розвинутою економікою (31)
- б) країни з формуванням ринкової економіки та інші країни, що розвиваються (141)

2) принцип ступеня розвитку ринку:

- а) країни з розвиненою ринковою економікою;
- б) країни з ринковою економікою;
- в) країни з перехідною економікою;
- г) країни з командною центрально-керованою економікою;

3) *За типом взаємодіючих національних господарств:*

3.1) група розвинених країни з ринковою економікою:

а) сім країн з найбільшими обсягами ВВП;

б) країни Західної Європи;

в) країни Північної Америки: США, Канада та Мексика.

3.2) група країни, що розвиваються;

3.3) група країни з перехідною економікою

4) *За організаційним принципом (інтеграційні об'єднання);*

5) принцип поділу за основними елементами МЕС:

а) ядро (промислово-розвинуті країни): США, Японія, Великобританія, Німеччина, Італія, Іспанія, Канада тощо;

б) перехідні економіки: Китай, Україна, Росія, Білорусія, Молдова, Казахстан та більшість країн пострадянського простору ін.;

в) периферійні економіки: країни Центральної та Південної Африки (Конго, Чад, Замбія), Південної Азії (Індія, Афганістан, Бангладеш ін.), Латинської Америки і Карибського басейну (Колумбія, Парагвай Еквадор)

б) соціально-економічний принцип:

6.1) рівень цивілізаційного розвитку:

- а) країни наукової епохи;
- б) країни технологічної епохи;
- в) країни виробничої епохи;

6.2) соціальна організація держави:

- а) капіталістичні країни;
- б) етатичні держави;
- в) соціалістичні країни;

7) відповідно до основних глобальних груп:

- а) країни, що розвиваються (137),
- б) країни Центральної і Східної Європи та СНД (27),
- в) ОЕСР (30)

8) принцип аналізу її складових:

8.1) дохід на душу населення (класифікація країн за методикою ООН)

а) країни з високим рівнем на душу населення - більше 10 726 дол. США на рік (55);

б) країни з середнім рівнем на душу населення - в межах 876-10 725 дол. США на рік (97);

в) країни з низьким рівнем доходів на душу населення до 875 дол. США на рік (54);

8.2) дохід на душу населення:

А. Класифікація країн запропонована МБРР, яка визначає рівень доходу країни у розрахунку ВВП на душу населення:

а) країни з низьким доходом (менше 580);

б) країни з середнім доходом (580 - 6000 \$);

в) країни з високим доходом (більше 6000 \$).

Б. Класифікація країн запропонована Групою Світового банку, яка визначає рівень доходу країни у розрахунку ВНД на душу населення (Атласний метод):

- Країни з низьким доходом (43): $> \$935$;
- Країни з доходом нижче середнього рівня (53): $\$936 - 3\ 705$;
- Країни з доходом вище середнього рівня (46): $\$3\ 706 - 11\ 456$;
- Країни з високим доходом (66);
від $\$11\ 456$;

8.3) група країни з середніми доходами, але високою заборгованістю:

- а) заборгованість щодо ВВП (50 %);
- б) заборгованість щодо експорту товарів та інших послуг (275%);
- в) приріст заборгованості щодо експорту (30 %);
- г) приріст заборгованості за рахунок нарахування відсотків щодо експорту (20 %);

8.4) показник зовнішньої заборгованості:

- а) країни з бездефіцитними економіками,
- б) країни з низьким рівнем заборгованості;
- в) країни з високим рівнем заборгованості.

8.5) За рівнем і типом зовнішніх запозичень (методика Світового банку):

- а) країни, які здійснюють запозичення у МАР (Міжнародної Асоціації Розвитку) - 64;
- б) країни, що позичають у МБРР (Міжнародний Банк Реконструкції та Розвитку) – 63;
- в) країни, які користуються змішаними позиками -15.

8.5) за рівнем розвитку людського потенціалу:

- Високий - 70 рівень розвитку,
- Середній - 85 рівень розвитку
- Низький - 25 рівень розвитку;

9) регіональний принцип:

- а) країни Європи;
- б) країни Азії;
- в) країни Північної Америки;
- г) країни Південної Америки;
- д) країни Африки;
- е) Австралія, Нова Зеландія;

10) регіональна ознака (за методикою Світового Банку):

- Східна Азія та Тихоокеанський регіон (24 країни);
- Європа і Центральна Азія (26);
- Латинська Америка і Карибський басейн (29);
- Близький Схід і Північна Африка (14);
- Південна Азія (8);
- Африка на Південь від Сахари (48).

11) регіонально-економічний принцип:

- а) країни Західної Європи;
- б) країни Центральної Європи,
- в) країни Східної Європи;
- г) країни Близького Сходу;
- д) країни Середнього Сходу;
- е) країни Далекého Сходу.

12. Аналітичний критерій (за методикою МВФ):

- а) за джерелами експортних доходів;
- б) за джерелами зовнішнього фінансування;
- в) країни - чисті дебітори, країни-чисті дебітори за станом обслуговування боргу.

13. За рівнем і характером зовнішньоекономічних зв'язків країни поділяються на країни:

а) з відкритою економікою

б) з закритою економікою (автаркія).

Закрита економіка $Y_a = C + I + G$ Y_o

Відкрита економіка $Y_a = C + I + G + NX$, де

вироблений у закритій економіці національний продукт;

Y - вироблений у відкритій економіці національний продукт;

$C + I + G$ - розподілений у закритій економіці національний продукт;

$C + I + G + NX$ - розподілений у відкритій економіці національний продукт.

Відкрита економіка

Якісні параметри відкритої економіки:

- а) відсутність державної монополії зовнішньої торгівлі при збереженні інструментів державного регулювання;
- б) активна участь у міжнародному поділі праці на основі принципів порівняльних переваг;
- в) використання форм підприємництва із залученням іноземного капіталу;
- г) організація зон вільного підприємництва.

Відкрита економіка

Кількісні параметри відкритої економіки:

1) *експортна квота* - відношення обсягу експорту за певний час до обсягу ВВП того ж періоду:

$$q_{\text{exp}} = \frac{Q_{\text{exp}}}{Y} \cdot 100\%$$

де Q_{exp} - обсяг експорту;

Y - обсяг ВВП країни

Його величина вказує на місце країни на світовому ринку як продавця. Якщо $Q_{\text{exp}} > 10\%$, то економіка країни є відкритою.

Відкрита економіка

2) *імпортна квота* - відношення обсягу імпорту за певний час до обсягу ВВП того ж періоду:

$$q_{imp} = \frac{Q_{imp}}{Y} \cdot 100\%$$

де Q_{exp} - обсяг експорту;

Y - обсяг ВВП країни

Його величина вказує на місце країни на світовому ринку як продавця. Якщо $Q_{imp} > 25\%$, то економіка країни є відкритою.

Відкрита економіка

3) комплексний показник відкритості економіки - "залежність від міжнародної торгівлі" і розраховується за формулою:

$$\frac{1}{2} \frac{(Q_{\text{exp}} + Q_{\text{imp}})}{Y} \cdot 100\%$$

Країни з найвищим ступенем залежності - це, як правило, ті, що розвиваються, або мають невеликі території, що й обумовлює надзвичайно високий рівень відкритості економіки. Серед країн з низьким ступенем залежності - країни високорозвинуті, які орієнтуються на власний економічний потенціал, і країни економічно слаборозвинуті, що саме через це не можуть перейти до відкритої економіки.